

Handläggare
Lars WennbergTill
Hägersten-Älvsjö
stadsdelsnämnd 2021-04-29

Telefon: 08-50823064

Underlag för budget 2022 med inriktning 2023 och 2024

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2022 med inriktning för 2023 och 2024.
2. Nämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Nämnden har i underlaget redovisat en övergripande och sammanfattande analys av verksamhetens utveckling de kommande åren. Underlaget beskriver trender, utvecklingstendenser, lagförslag, strukturella frågor och demografiska förändringar, effekterna av dessa samt eventuella åtgärder.

Ärendet beredning

Ärendet har utarbetats av samtliga avdelningar och samordnats av stadsdelsdirektörens stab och avdelningen för ekonomi och upphandling. Förvaltningen har samverkat ärendet med de fackliga organisationerna 20 april 2021. Pensionärsrådet behandlar ärendet 21 april 2021 och rådet för funktionshinderfrågor 21 april 2021.

Jämställdhetsanalys

Beslutsunderlag ska innehålla en jämställdhetsanalys som belyser hur beslutet förhåller sig till stadens jämställdhetspolitiska mål. I underlag för budget 2022 med inriktning för 2023 och 2024 beskrivs analysen under nämndens verksamhetsområden.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Box 490, 129 04 Hägersten

08-50822000
hagersten-alsvjo@stockholm.se
start.stockholm

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	4
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	7
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	9
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden.....	10
2 Nämndens verksamhetsområde.....	11
2.1 Förskoleverksamhet.....	11
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	13
2.3 Äldreomsorg.....	14
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	16
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	18
2.6 Stadsmiljöverksamhet.....	21
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	23
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder.....	23
2.9 Övrigt.....	24
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	24
3.1 Drift.....	24
3.2 Investeringar.....	25
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	25
4 Lokalförsörjningsplan.....	26
4.1 Inledning.....	26
4.2 Pedagogisk verksamhet.....	26
4.2.1 Nuläge 31 januari 2021.....	26
4.2.2 Planering av lokaler för år 2022-2031 (första planeringsperioden).....	27
4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden).....	30
4.2.4 Enskilt driven förskola eller fristående skola.....	31
4.3 Annan kommunal verksamhet.....	32
4.3.1 Nuläge 31 januari 2021.....	32
4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet.....	32
4.4 Övrigt.....	33

4.4.1	<i>Bedömd hyreskostnadsutveckling</i>	33
4.4.2	<i>Samverkan</i>	34
4.4.3	<i>Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år</i>	34
4.4.4	<i>Särskild redovisning av vissa lokalprojekt</i>	34
5	Övriga redovisningar	34

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Verksamhet

Hägersten-Älvsjö är ett av Stockholms snabbast växande stadsdelsområden. Stadsdelsnämndens bidrag till att uppfylla kommunfullmäktiges mål är att ansvara och driva verksamheter och service av god kvalitet för de som bor och kommer att bo i stadsdelsområdet samt att i dialog med invånare och brukare utveckla den service som ges inom olika verksamhetsområden.

Stadsdelsnämnden har ansvar för en stor del av stadens välfärdsverksamhet såsom kommunal förskoleverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, barn, kultur och fritid, ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder, stadsmiljöarbete samt lokalt näringslivsarbete. Stadsdelsnämnden ansvarar även för konsumentvägledning. Vidare har stadsdelsnämnden en viktig roll i stadens trygghetsskapande arbete.

Demografi

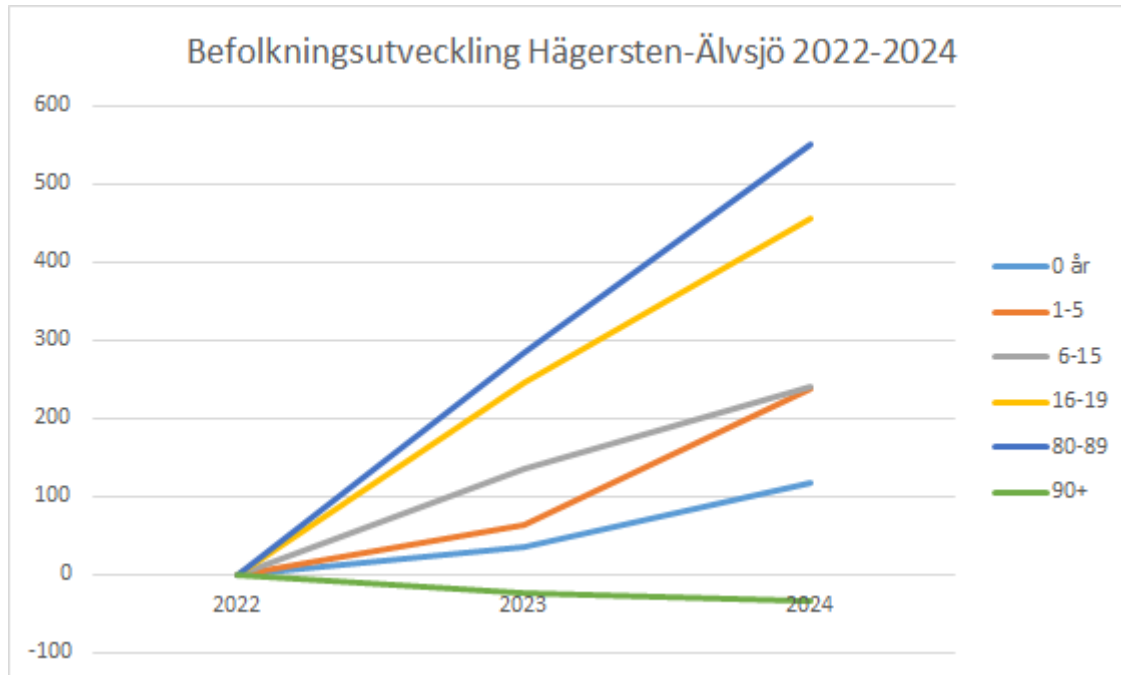
I Hägersten-Älvsjö stadsdelsområde bor det ca 127 000 personer. Inom stadsdelsområdet finns stadsdelarna Aspudden, Fruängen, Gröndal, Herrängen, Hägersten, Hägerstensåsen, Liseberg, Liljeholmen, Långbro, Långsjö, Midsommarkransen, Mälarhöjden, Solberga, Västberga, Västertorp, Älvsjö och Örby slott.

Prognos över befolkningsutvecklingen i stadsdelsområdet under planperioden.

Befolkning	2022	2023	2024
0 år	1946	1981	2064
1-5	8424	8489	8663
6-15	15157	15292	15397
16-19	4701	4946	5156
20-24	5811	5924	6165
25-64	75764	76814	78345
65-79	13521	13801	14072
80-89	3185	3470	3737
90+	849	827	814
Totalt	129358	131542	134412
Män	63836	64965	66435
Kvinnor	65522	66577	67977

Under de närmaste 3 åren beräknas Hägersten-Älvsjös befolkning öka med ca 4 %. Störst ökning sker i grupperna ungdomar i gymnasieåldern och äldre pensionärerna (över 80 år).

Befolkningsutveckling

Oavsett ålder ska stadsdelsområdets invånare liksom besökare och företagare uppleva Hägersten-Älvsjö som tryggt och attraktivt.

Ekonomi

Stadsdelsförvaltningen ser en stor utmaning i att utveckla verksamhetsområdena individ- och familjeomsorg, äldreomsorg samt stöd och service till personer med funktionsnedsättning så de ryms inom beslutad budget. Inom individ- och familjeomsorgen är det främst inom verksamhetsområdet barn och ungdom och vuxen som underskotten varit stora. Verksamheten står inför att dels kunna möta de kvalitetskrav som ställs och klara uppdragen inom given budgetram. Inom stöd och service för funktionshindrade är det främst assistansverksamheten som har ekonomiska utmaningar som till stora delar är av strukturell natur och därmed svåra att påverka. Det finns en risk att dagliga verksamheter i egen regi inte klarar att attrahera nya deltagare i konkurrensen med privata utförare vilket kan leda till ekonomiska underskott och behov av betydande omstruktureringar. Även verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd kan komma att möta ökade kostnader utifrån ett ökat antal ärenden och det finns en risk att stora grupper nyanlända blir i behov av kostsamt bistånd till akuta boendelösningar. Svårigheterna inom äldreomsorgen beror på att tomgångshyror för lediga lägenheter påverkar ekonomin. Inom äldreomsorgen pågår en översyn och genomlysning av verksamheterna.

Agenda 2030

Det är lokalt som stora delar av arbetet för att nå de globala målen genomförs. Förvaltningen bidrar till att uppfylla mål och delmål genom sin ordinarie verksamhet t.ex. trygghetsarbetet, stadsutveckling, jämställdhetsintegrering, barnrättsperspektiv, tillgänglighet och delaktighet för kvinnor och män med funktionsnedsättning, äldreomsorg, förskola, klimat- och miljöarbete med mera. Under planperioden utgår förvaltningen i från Agenda 2030 som övergripande styrdokument i all verksamhetsutveckling. Utmaningar i förhållande till

uppfyllelsen av kommunfullmäktiges mål och de globala hållbarhetsmålen ingår i analysen av nämndens verksamhetsområden.

Trygghet och säkerhet

Stadsdelsförvaltningen har nära samverkan med trafikkontoret, stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret i trygghets- och säkerhetsfrågor. I all detaljplanering, förändringar i offentlig miljö och stadsutveckling i stort så tas trygghetsfrågan i beaktning. Samtliga förvaltningar har en samförståelse om att trygghetsfrågor är viktiga och att förvaltningar som har kontroll över stadsmiljön har möjlighet att göra faktiska insatser för att öka tryggheten. En del av detta är planering för att skapa samhörighet, i boendemiljö och offentliga gemensamma platser där människor spontant och planerat kan mötas.

Nämndens handlingsplan för att motverka att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet är ett viktigt styrdokument för nämndens arbete och utveckling för att minska utanförskap och otrygghet.

Vägen till arbete och egen försörjning

Förvaltningen intensifierar samverkan med arbetsmarknadsförvaltningens verksamheter Jobbtorg Stockholm och START för att tillfullo kunna säkra att individanpassade insatser i rätt tid når fram till arbetslösa försörjningsstödstagare, unga vuxna som står utan sysselsättning och nyanlända.

Det pågår ett paradigmskifte för personer med funktionsnedsättning och synen på deras rätt till sysselsättning kontra rätten till utbildning och arbete. Förvaltningen utvecklar samverkan med båda arbetsmarknadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen samt försäkringskassa, arbetsförmedling och näringsliv för att kunna erbjuda en väg från sysselsättning eller daglig verksamhet till arbetet eller studier.

Näringslivsfrämjande arbete

Förvaltningen arbetar nära näringslivet genom platssamverkan, där företagareföreningar bjuds in till möten, samverkan och föreläsningar. Utifrån de synpunkter som kommer in till förvaltningen gällande parkerings- och trafikfrågor samt drift och underhåll av gator och torg hanteras de inom stadsdelsförvaltningen eller förmedlas vidare till ansvarig förvaltning.

Kompetensförsörjning

Förvaltningen kommer att behöva arbeta aktivt, övergripande och långsiktigt med kompetensförsörjning för att utveckla, behålla, attrahera och rekrytera potentiella medarbetare och chefer. I detta är det särskilt viktigt att beakta den framtida kompetensförsörjningen i växande verksamheter liksom ett strukturerat arbete med successionsplanering för chefer och andra nyckelbefattningar.

Under planperioden kommer det att finnas stora rekryteringsbehov mot bakgrund av att vissa verksamheter behöver utökas utifrån befolkningstillväxten i stadsdelsområdet samt på grund av den rörlighet som finns inom vissa yrkesgrupper. Det kommer särskilt att råda vissa utmaningar att rekrytera forskollärare, utbildade undersköterskor till hemtjänst samt erfarna biståndshandläggare och socialsekreterare till socialtjänst. Konkurrensen i länet är fortsatt hög.

Behovet av att arbeta för att förbättra förutsättningarna för chefer samt kompetensutveckling med tillhörande utbildningsinsatser för chefer och ledare behöver analyseras och genomföras.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron ligger högre än normalt på grund av pandemin och varierar mellan verksamheterna. Det är svårt att göra någon prognos för planperioden då det finns så många osäkerhetsfaktorer som t.ex. effekterna av vaccineringen. Arbetet med att minska sjukfrånvaron kommer att fortsätta genom att ge chefer stöd i rehabiliteringsprocessen, fortsatt förebyggande arbete och hälsofrämjande arbete samt en löpande kartläggning av långtidssjukskrivna medarbetare.

Investeringsbehov och investeringsprioriteringar

Stadsdelsnämndens omfattande utbyggnad av förskolor under planperioden utgör det största investeringsbehovet.

Effektiv lokalförsörjning

Stadsdelsnämnden arbetar strukturerat med att säkerställa att verksamheterna kan bedrivas enligt plan med en tillräcklig mängd lokaler på kort och lång sikt. Nämnden effektiviserar sitt lokalbestånd genom en översyn av lokaler med verksamhetsanpassningsbehov och underhållsbehov för att strategisk kunna förändra lokalbeståndet.

Innovation, digitalisering och effektiva arbetssätt

Stadsdelsnämnden stödjer den verksamhetskultur inom utförarverksamheterna inom funktionshinderområdet och socialpsykiatrin som uppmuntrar innovationer och nytänkande. Brukarens självständighet och oberoende är i fokus för kvalitetsutvecklingen. Under planperioden kommer implementeringen av digitala verktyg och annan välfärdsteknologi att fortgå.

Klimat

Förvaltningen ser ett behov att skruva upp klimatambitionerna för att bidra till uppfyllelse av stadens mål. En fossilfri organisation 2030 och en klimatpositiv stad år 2040 är enorma utmaningar. Klimatinvesteringarna har främst fokuserat på energieffektiviseringsåtgärder. Det kommer dock behövas omfattande systemförändringar för att nå de uppsatta målen. Detta kommer kräva samverkan mellan förvaltningar och bolag och tydlig styrning från staden.

Jämställdhet

Arbetet med jämställdhetsintegrering som strategi för att uppnå jämställda verksamheter för stadsdelsområdets invånare ska fortsätta. Det innebär att jämställdhetsperspektivet är integrerat i alla verksamheter. Avvikelse ska synliggöras och analyseras. Om analysen visar omotiverade skillnader ska åtgärder vidtas. Se vidare under rubriken Nämndens verksamhetsområden.

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Förskoleverksamhet

- Barnperspektivet i enlighet med FN:s barnkonvention anger arbetets riktning och beaktas vid förändringar i verksamheten som påverkar barnen. Genomförande av barnkonsekvensanalyser, barnsäkerhetsronder samt systematiskt arbete med och utveckling av Säker förskola, aktiva åtgärder och plan vid kränkande behandling ska samordnas och utvecklas under den kommande perioden.

- Medarbetarnas kompetens och kunskap om barnkonventionen ska stärkas för att tydliggöra dess intentioner i undervisningen.
- Introduktionsförskolan ska fortsätta bedriva uppsökande verksamhet samt utveckla samarbetet med SFI kring svenskundervisningen för nyanlända föräldrar.

Verksamhet för barn, kultur och fritid

- Utveckla arbetet med fritiden som skyddsfaktor.
- Utveckla hållbara metoder och arbetssätt för fritiden i den sammanhållna preventionen och i det gemensamma förebyggande arbetet.
- Utveckla det långsiktiga arbetet med ungas delaktighet och inflytande.
- Öka och utveckla samverkan med andra aktörer inom både det främjande och förebyggande arbetet.

Äldreomsorg

- Utveckla den förebyggande och uppsökande verksamheten inom äldreomsorgen bland annat genom samarbete med volontärer och civilsamhället.
- Utveckla mötesplatserna och aktivitetscentren med fokus på seniorernas hälsa och att bryta ofrivillig ensamhet och isolering.
- Utveckla hemtjänsten för att kunna möta olika målgruppers behov och ge en trygg och säker vård och omsorg i hemmet
- Samverkan med region Stockholm för att säkerställa en sammanhållen vård och omsorg för äldre.
- Samverkan med läkarorganisationen för en trygg, säker och personcentrerad vård och omsorg.
- Boendeplanering för tillgängliga och moderna bostäder och boendeformer, utifrån äldres behov och efterfrågan.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

- Starta nya verksamheter på områden där det är lämpligt och där det finns efterfrågan.
- Utveckla handläggningen och insatserna inom funktionshinderområdet så att brukarnas egenmakt stärks.
- Utveckla digitalisering och användandet av digitala verktyg för att höja kvaliteten och stödja brukarna i att använda den digitala tekniken.

Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

- Utveckla den systematiska uppföljningen av insatser inom individ- och familjeomsorgen i syfte att säkerställa att insatserna motsvarar behoven samt ger önskat resultat.
- Vidareutveckla arbetet med förebyggande och tidiga insatser till barn och ungdomar i samverkan med skola, förskola, fritid och polis.
- Bostadsvägledning för nyanlända för att minimera risk för hemlöshet
- Fortsätta utvecklingen av arbetet riktat mot hemlöshet.
- Verka för fungerande samverkan med Region Stockholm för vuxna och unga vuxna med psykisk ohälsa och/eller missbruk.
- Utveckla och modernisera insatserna för socialpsykiatrins brukare.

Stadsmiljöverksamhet

- Bidra till trygga stadsmiljöer genom att lyfta fram dessa aspekter i stadsplaneringen, till exempel i program för Fruängen och Mellanbergsparken, samt i aktuella detaljplaner.
- Underhålla och utveckla parker och naturområden med utgångspunkt i trivsel och trygghet.
- Utveckla samverkan med polisen utifrån samverkansöverenskommelsen och arbeta med platssamverkan i Liljeholmen, Älvsjö centrum/Solberga och Fruängen/Västertorp, tillsammans med fastighetsägare och andra förvaltningar för att åtgärda trygghetsbrister i den offentliga miljön.
- Genomföra trygghetsvandringar med berörda aktörer och genomföra mindre parkinvesteringar för att öka trygghet, tillgänglighet och trivsel.
- Rusta upp Kerstin Hesselgrens park/Vippan, Långbroparken och dess lekplats samt Herrbacken/Storhagen.
- Medborgarkontoret utvecklar samarbetet med SHIS och ordnar temadagar för nyanlända i samarbete med civilsamhället.
- Arbetet för ökad trygghet i stadsmiljön ska också innebära bättre förutsättningar för ett jämställt nyttjande av offentliga miljöer. Vid upprustning av parker och lekplatser ska jämställdhetsaspekter tas med.

Ekonomiskt bistånd

- Motverka långvarigt bidragsberoende för de nya hushåll som aktualiserats på grund av pandemins konsekvenser på arbetsmarknaden.
- Intensifiera samverkan med Jobbtorg Stockholm och START.
- Motverka att nyanlända blir beroende av ekonomiskt bistånd.
- Anpassa verksamheten utifrån de behov som finns hos de personer som uppstår ekonomiskt bistånd och som inte ingår i Jobbtorgets eller START:s målgrupper.

Arbetsmarknadsåtgärder

- Samordna och se över arbetet med Stockholmsjobb och andra typer av lönebidragsanställningar i syfte lyfta och säkra målstyrningen.
- Utveckla samverkan med näringslivet kring nyanländas etablering på arbetsmarknaden.

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Näringslivsfrämjande arbete med implementering av näringslivspolicyn i syfte att nå Sveriges bästa företagsklimat 2025

- Bidra till ett gott lokalt företagsklimat i Hägersten-Älvsjö genom att erbjuda stöd och vägledning till företagarföreningarna i dess kontakter med staden och utveckla samarbetet.
- Samarbeta med lokala företagarföreningar i de centrum där nämnden bedriver platssamverkan.
- Genomföra trygghetsvandringar med företagarföreningarna.

- Utveckla samarbetet med företagsgruppen Liljeholmen som ett led i att stödja nyanländas och försörjningstagares väg mot arbete.

Klimat

- Organisera stadsdelsövergripande nätverk för kockar samt utforma fortbildning med fokus på klimatpåverkan och biologisk mångfald för att på lång sikt öka andelen ekologisk och vegetarisk mat i förskolans verksamheter., för kunskapsutbyte samt identifiering av framtida kompetensutvecklingsbehov.
- Alla förskolor uppnår nivå 2 och nivå 3 (i de delar där förskolan har möjlighet att påverka) enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola för att prioritera arbetet med hållbar utveckling
- Arbeta fram metoder för hur den lokala miljö- och klimathandlingsplanens innehåll ska bli en naturlig del av förvaltningens verksamhetsplanering.
- Planera för en total utfasning av fossila bränslen i förvaltningen.
- Planera för en mer cirkulär resursanvändning och planera för en klimattålig stadsdelsförvaltning och stadsdelsområde.
- Öka den biologiska mångfalden i stadsdelsområdets parker och naturområden, genom bland annat fler ängsytor, mer död ved och friställande av äldre ekar.
- Underhålla parkvägarna så att gång- och cykelresor blir attraktiva färdmedel.
- Utveckla tillgänglighet och biologisk mångfald i Älvsjöskogens naturreservat.

1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Kompetensförsörjning, med särskilt fokus på ledarskap, hälsa, medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov

- Förskoleavdelningen fortsätter att uppmuntra till fortbildning för barnskötare till förskollärare som anordnas via staden.
- Samarbetet med Midsommarkransens gymnasium kring grundutbildning för barnskötare fortsätter.
- Ledarskapsutveckling för chefer och förskollärare är fortsatt prioriterat, alla chefer ska ha rektorsutbildning.
- Lärarstudenter erbjuds praktik med utbildade handledare, så kallad VFU, verksamhetsförlagd undervisning. Utveckling av gemensamma strukturer för arbetet med VFU fortsätter.
- Organisation för mentorskap av nyexaminerade förskollärare kopplas ihop med organisationen för VFU.
- I samband med utveckling av den öppna fritidsverksamheten skapas inga nya tillfälliga timanställningar.
- Heltid som norm underlättar kompetensförsörjningen och ökar förutsättningarna för sammanhållen och jämn kompetensutveckling.
- Satsningar på kompetensutveckling för äldreomsorgens medarbetare utifrån prioriterade områden. Erbjudna undersköterskeutbildning och specialisering för undersköterskor samt specialisering för sjuksköterskor. Utbildningar inom språkkompetens kopplat med vårddyrket samt inom områden som demens och äldres psykiska hälsa.

- Utveckla aktivt medarbetarskap för att stärka äldreomsorgens medarbetares delaktig och möjlighet till att bidra till kvalitetsutvecklingen.
- Utveckla arbetssättet med reflektionstid inom äldreomsorgen.
- Fortsatt kunskapsutveckling inom biologisk mångfald.
- Höja hela förvaltningens kompetens inom informationssäkerhetsområdet.
- Kompetensutveckling och samverkan med fokus på att utveckla verksamheten i enlighet med kunskap och evidens.

Innovation, digitalisering och effektiva arbetssätt

- Se över hur förvaltningen kan arbeta vidare med effektiva digitala möten även efter Corona - vilka möten ska förbli digitala efter pandemin?
- Mer flexibla arbetsplatser framöver? Diskutera hemarbetets framtida roll efter pandemin.
- Implementering av ställningstaganden för arbetet med digitala verktyg fortsätter på förskolorna.
- Förskoleavdelningens innovationssatsning Digitala verkstan, en uppsättning digitala verktyg med manualer och inspiration för att utveckla undervisningen, fortsätter implementeras på förskolorna.
- Arbetet med att digitalisera verksamhet och dokumentation pågår.
- Satsning på användning av digital teknik i äldreomsorgens verksamheter för ökad trygghet, självständighet och livskvalitet för den äldre.
- Förvaltningen stödjer den verksamhetskultur inom utförarverksamheterna inom funktionshinderområdet som uppmuntrar innovationer och nytänkande. Brukarens självständighet och oberoende är i fokus för kvalitetsutvecklingen.
- Förvaltningen deltar aktivt i utvecklingen inom staden av digital teknik både för utförarverksamheter och myndighetsutövning.
- Utveckling av digitala verktyg och digital teknik.
- Erbjud kompetensutveckling till andra medarbetare inom ramen för digitalisering.
- Fortsätta medverka till utvecklingen av driftportalen som ett effektivt verktyg för uppföljning av parkentreprenaden.
- Ta fram arbetssätt för att öka den biologiska mångfalden i den bostadsnära naturen.
- Parkentreprenaden ska i kommande upphandling övergå till eldrift i maskiner och fordon.
- Ge stöd till övriga verksamheter i innovationsfrågor.

Ekonomiska konsekvenser

- Anpassa kostnaden för individ- och familjeomsorgens insatser till given budgetram med bibehållen och ökad kvalitet.

2 Nämndens verksamhetsområde

2.1 Förskoleverksamhet

Omvärldsfaktorer och utveckling

Covid 19-pandemin har påverkat förskoleverksamheten i hög grad under 2020 och förväntas

fortsätta göra det under 2021. Mycket av planerat utvecklingsarbete har skjutits upp eller genomförts delvis under 2020 då stort fokus har legat på att säkra rutiner för smittskydd, bemanning och information. Bildandet av den nya stadsdelen Hägersten-Älvsjö är en annan avgörande faktor som på olika sätt förväntas fortsätta påverka arbetet framåt, både lokalt och på övergripande nivå.

Verksamhetens storlek är en faktor som påverkar allt utvecklingsarbete med likvärdig förskola som mål. Förskoleverksamheten omfattar sedan 1 juli 2020 knappt 6000 barn inskrivna på 84 förskolor fördelade på 13 förskoleenheter, vilket gör den till stadens största kommunala förskoleverksamhet. Förskoleavdelningens resursenhet och utvecklingsenhet arbetar stödande mot förskoleenheterna för likvärdig förskola av god kvalitet.

Barngruppernas storlek varierar under året vilket påverkar planeringen av bemanning och lokalförsörjning, på både kort och lång sikt. Utbyggnadstakten i stadsdelen är hög och behovet av förskoleplatser förväntas enligt befolkningsprognosen öka långsiktigt. I dagsläget syns dock en generellt större minskning av antal inskrivna barn i förskola än prognostiserat. Variationerna är stora, i vissa stadsdelar fortsätter behovet av förskoleplatser vara hög medan det i andra märks en betydlig minskning av antalet inskrivna barn. Det är svårt att bedöma om minskningen och variationerna fortsätter i samma takt på lång sikt, förvaltningen följer köprognoser och befolkningsprognoser för att utveckla analyser och arbeta strategiskt.

En framgångsfaktor för utbildning av god kvalitet är andelen utbildade förskollärare och barnskötare i verksamheten. Konkurrensen om framförallt förskollärare förväntas fortsätta vara stor. Att säkra en god tillgång till legitimerade förskollärare och barnskötare är prioriterat, utifrån utbyggnadsprognosen såväl som målet att erbjuda en förskola i världsklass.

Förskolans reviderade läroplan (Lpfö 18) ska fortsatt implementeras i verksamheten med särskilt fokus på målområden omsorg, utveckling och lärande, språkutveckling, barnkonventionen, hälsa och rörelse samt barns förutsättningar att utveckla adekvat digital kompetens. En del i arbetet är vidareutveckling av former för det övergripande systematiska kvalitetsarbetet, ett område av särskild vikt för likvärdiga förskolor.

Förskoleverksamheten har för 2021 sökt statsbidrag för insatser för bättre språkutveckling i förskolan.

Förskolans omfattande digitalisering har medfört viss effektivisering av arbetsuppgifter samtidigt som behovet av kontinuerlig kompetensutveckling inom digitaliseringens olika områden ökar.

Förskoleavdelningen har tillsammans med de fackliga organisationerna under 2019 tagit fram en övergripande struktur för arbetet med förbättrad arbetssituation för barnskötare och förskollärare. Arbetet fortsätter utvecklas genom implementering av de framtagna strukturerna i det ordinarie arbetsmiljöarbetet.

Prioriteringar

- Långsiktigt arbete för likvärdig förskola som inleddes i och med bildandet av den nya stadsdelsnämnden är fortsatt prioriterat. Gemensamma ställningstaganden för olika delar av undervisningen tas fram och utvecklas under kommande period.
- Kompetensförsörjning och kompetensutveckling prioriteras för att säkerställa behovet av förskollärare, barnskötare och rektorer med rätt kompetens.

- Kommunikation på alla plan är ett identifierat utvecklingsområde. Insatser inleds under perioden för kompetenshöjning hos i första hand ledningsfunktioner.
- Samverkan för att säkerställa en effektiv resursanvändning.
- Strategiskt prognosarbete och analyser av förskoleplatsbehovet, bemanning på kort och lång sikt samt skapandet av rutiner för att bättre möta variationer i barngruppernas storlek är fortsatt prioriterade utvecklingsområden.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Omvärldsfaktorer, analys och utveckling

De öppna fritidsverksamheterna har under de senaste åren utvecklats utifrån det strategiska arbetet med våldsprevention och fritiden som skyddsfaktor. Utvecklingen fortgår med att erbjuda barn och unga meningsfulla aktiviteter i trygga och tillgängliga miljöer som skapar engagemang och delaktighet. Verksamheterna uppmärksammar särskilt unga hbtq-personer, unga med funktionsnedsättning och flickors behov. Verksamheterna arbetar för att attrahera flickor då de i dagsläget är underrepresenterade som brukare inom fritidsverksamheten.

Verksamheterna ingår i samverkan om prevention och förebyggande arbete i stadsdelsområdet och i staden. På agendan är att motverka att barn och unga dras in i kriminalitet och att främja psykisk hälsa hos barn och unga. Unga idag är rörliga över hela staden vilket påverkar framförallt i kontakt med andra aktörer som skola, socialtjänst och polis, men även i kontakten med vårdnadshavare.

En stor utmaning för de öppna mötesplatserna ligger i att faktiskt utgöra en social skyddsfaktor för barn och unga i riskzonen att utvecklas ogynnsamt. Detta förutsätter att verksamheterna attraherar unga ur hela befolkningen och en aktiv samverkan med civilsamhälle och föreningsliv som leder vidare till de aktiviteter som erbjuds där. Även samverkan med vårdnadshavare behöver utvecklas.

I ett växande stadsdelsområde med allt större grupper unga kommer fritidsverksamheten att behöva utvecklas, bli mer mobil och i viss mån digital. Förvaltningens strategi för utvecklingen är att modernisera och öka genomströmningen i verksamheterna så att fler unga får del av det rika utbud som finns i föreningslivet genom att detta blir tillgängligt för de öppna mötesplatsernas besökare. Ett hus för ungdomar i fastigheten Lilla Katrineberg är under uppbyggnad i samarbete med Region Stockholm. Där kommer fritidsverksamhet av hög kvalitet att erbjudas under socialt uppbyggande former i samverkan med civilsamhället och föreningslivet. Digital tillgänglighet finns och är under utveckling.

Prioriteringar

- Utveckla arbetet för ökad trygghet och jämställdhet.
- Utveckla arbetet med fritiden som skyddsfaktor.
- Utveckla hållbara metoder och arbetssätt för fritiden i den sammanhållna preventionen och i det gemensamma förebyggande arbetet.
- Utveckla det långsiktiga arbetet med ungas delaktighet och inflytande.
- Öka och utveckla samverkan med andra aktörer inom både det främjande och förebyggande arbetet.

2.3 Äldreomsorg

Omvärldsfaktorer, analys och utveckling

Den demografiska utvecklingen visar att gruppen äldre 80 år och äldre står för en stor del av stadsdelsområdets befolkningsutveckling under planperioden. För år 2020 har antalet omsorgstagare sjunkit relativt mycket på grund av den pågående pandemin i covid-19. Antalet omsorgstagare 65 år och äldre kommer att öka, men med en något långsammare ökningstakt än i 2019 års prognos. På lång sikt är det svårt att säga hur pandemin påverkar konsumtionen av äldreomsorg. Det hänger ihop med hur pandemin utvecklar sig, om smittspridningen minskar kan det tänkas öka behovet av äldreomsorgens insatser.

Stockholms stad ska vara en stad för alla, en äldrevänlig stad där äldre ska kunna känna sig trygga, leva ett aktivt, självständigt och värdigt liv och själva bestämma över sin vardag så länge som möjligt. Förvaltningens uppdrag är att stödja de äldre i detta genom att arbeta förebyggande och erbjuda mötesplatser för aktiviteter och social samvaro i ett led att bryta isolering och upplevd ensamhet. Men även se den äldre som en resurs som ges möjlighet till inflytande och delaktighet. En utveckling är att samverka med civilsamhället i det förebyggande arbetet. När den äldre har ett omsorgsbehov ska förvaltningen erbjuda insatser av hög kvalitet genom en professionell hemtjänst och trygga vård- och omsorgsboenden.

En utmaning och en viktig utvecklingsfråga är samverkan med primärvården och primärvårdsrehabiliteringen. Den nya regionala överenskommelsen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård i Stockholms län från 2020 ställer ytterligare krav på en väl fungerande samverkan med den enskildes behov och trygghet i fokus.

En välfungerande samverkan och korrekt informationsöverföring säkrar insatserna till den enskilde. Det är också en förutsättning för det tvärprofessionella teamarbetet inom särskilt boende för äldre. Förvaltningen anser därför att ett gemensamt journalsystem för dokumentation enligt både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen är en grund för tvärprofessionella teamarbete. Sådana system, som utan att bryta sekretessen, finns idag och används av andra utförare.

Inom äldreomsorgen finns det två målgrupper som har mer omfattande behov eller särskilda behov av insatser, det är dels målgruppen äldre i hög ålder med omfattande omvårdnadsbehov och dels målgruppen yngre äldre med psykisk ohälsa och/eller missbruk. Sen behöver även målgruppen äldre som är hemlösa eller riskerar att hamna i hemlöshet uppmärksammas.

Många äldre vill bo kvar hemma så länge som möjligt och själva bestämma över sin vardag. Hemtjänsten möter brukare med olika behov, förutsättningar och svårigheter vilket ställer krav på en professionell och flexibel hemtjänst och en ständig kompetensutveckling av medarbetarna.

Under planperioden finns behov av att fortsätta med att profilera hemtjänsten till målgruppen äldre med psykisk ohälsa och/eller missbruk för ett tryggt och värdigt stöd i hemmet. Även för myndighetsutövarna innebär en mer komplex målgrupp ett behov av kompetensutveckling för att kunna möta brukare med andra förutsättningar och behov. Ytterligare satsningar inom hemtjänsten är att arbeta med kontinuiteten av personal samt utveckla digitala arbetssätt.

Biståndsbedömningen ska vara rättssäker och likställd samtidigt som den ska ta hänsyn till den äldres behov och intresse. Den äldre ska även säkerställas att denne kan påverka sin

omsorg och val av utförare.

Sjukfrånvaron inom äldreomsorgen ligger högre än normalt och med variation mellan enheterna. Den pågående pandemin med tillhörande restriktioner om att stanna hemma vid symtom har resulterat i att sjukfrånvaron ökat. Arbetet med att minska sjukfrånvaron kommer fortsätta genom stöd till chefer i rehabiliteringsprocessen, att arbeta med förebyggande och hälsofrämjande insatser och att löpande kartlägga långtidssjukskriven personal och att planera för en snabb återgång i arbete.

I stadsdelsområdet finns många bostäder som är otillgängliga, bland annat på grund av att fastigheterna saknar hiss, vilket innebär att äldre kan ha behov av att byta bostad. Trygga och tillgängliga bostäder med närhet till service och kommunikationer ökar den äldres möjligheter till ett aktivt och självständigt liv. Att anpassa boendeformerna utifrån äldres behov och efterfrågan ger också möjligheten att utnyttja förvaltningens lokaler och resurser effektivt.

Det finns idag ett stort antal lägenheter lediga på vård- och omsorgsboenden i stadsdelen och i staden. Om beräkning görs utifrån det prognostiserat behov i boendeplaneringen är den förväntade ökningen 10 personer under planperioden. Behovet av äldreomsorg som redovisas i prognosen bör beaktas med en försiktighet eftersom prognosen utgått från befolkningsprognosen från juni 2020. Det innebär att fullständiga effekter av covid-19 inte ingår i äldreomsorgsprognosen.

Alder/År	2022	2023	2024
65-år	590	590	600
80-år	430	440	450
85-år	330	330	330

Tomgångskostnaderna för lediga lägenheter på både vård- och omsorgsboende och servicehusen påverkar äldreomsorgens ekonomi negativt. Det medför kostnader på grund av uteblivna hyresintäkter och svårigheter i att planera personalresurserna. Servicehusen har och kommer enligt befolkningsprognosen ha fortsatt svårt att hyra ut sina lägenheter. Efterfrågan på boende i servicehus har minskat kraftigt under de senaste tio åren. En utredning pågår för att se över servicehusens framtid i stadsdelen. Samverkan och gemensam planering krävs med bland andra Micasa och övriga stadsdelsområden. Snabba omställningar behöver kunna genomföras för att möta behov och efterfrågan. Tomma platser på vård- och omsorgsboendena och servicehusen är högre än prognostiserat till följd av pandemin och trenden är att när smittan ökar i samhället så minskar ansökningarna till vård- och omsorgsboendena. En utmaning blir att använda äldreomsorgens resurser på ett effektivt sätt när förvaltningens driftbudget belastas av tomgångshyror.

Prioriteringar

- Utveckla den förebyggande och uppsökande verksamheten genom ökade informationsinsatser till äldre och anhöriga om äldreomsorgens mötesplatser och insatser.
- Utveckla former för samarbete med volontärer och civilsamhället i det förebyggande arbetet och för ökad kvalitet i äldreomsorgens verksamheter.
- Utveckla mötesplatserna och aktivitetscentren med fokus på seniorernas hälsa och att bryta ofrivillig ensamhet och isolering.

- Säkerställa en rättssäker och likställig biståndsbedömning med hänsyn till den äldres behov och intresse.
- Utveckla hemtjänsten för att kunna möta olika målgruppers behov och ge en trygg och säker vård och omsorg i hemmet för att underlätta för de äldre att bo kvar i det egna hemmet.
- Samverka med primärvården och primärvårdsrehabiliteringen kring äldres hälsa och välmående samt med slutenvården för en trygg och säker hemgång efter sjukhusvistelse.
- Utveckla teamarbetet på särskilda boendeformer och samverka med läkarorganisationen för en trygg, säker och personcentrerad vård och omsorg.
- Utveckla användandet av digital teknik och digitala verktyg som kan bidra till äldres självständighet och ökad kvalitet i äldreomsorgen.
- Boendeplanering för tillgängliga och moderna bostäder och boendeformer, utifrån äldres behov och efterfrågan.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Omvärldsfaktorer, analys och utveckling

Antalet personer som är berättigade till insatser enligt LSS fortsätter att öka. I stadsdelsområdet byggs nya grupp- och servicebostäder. Under 2021 sker inflyttning i 12 lägenheter och under 2023 ytterligare 6 lägenheter. Det ökande ärendantalet kommer troligen att behöva mötas av fler biståndshandläggare.

Under de gångna åren har tillströmningen av personer med funktionsnedsättning och beroendeproblematik varit märkbar. Detta har lett till en delvis förändrad målgrupp inom biståndshandläggningen som kräver utvecklad samverkan med fler vårdgivare och en god intern samverkan med ekonomiskt bistånd och myndighetsutövning för vuxna missbrukare.

LSS-lagstiftningen omarbetas och det förslag som ligger innebär bland annat att nya insatser skapas och att ansvaret för insatsen personlig assistans helt övergår till staten. När lagändringen träder i kraft kommer den att innebära stora förändringar för biståndshandläggningen. Att bevaka och anpassa bedömningar och beslut till nybildad rättspraxis kommer att ställa höga krav på juridisk kompetens inom biståndshandläggningen.

I grupp- och servicebostäderna sker ett generationsskifte som kräver utveckling och anpassningar av verksamheterna för att möta behoven hos de yngre boende. Förvaltningen ser ett fortsatt behov att skapa möjligheter för en "boendekarriär" för unga vuxna med funktionshinder som flyttar in på bostad med särskild service. Förvaltningen är intresserad av att undersöka möjligheter och förutsättningar för att ge dessa möjligheter till mer självständiga boendeformer i takt med att individen mognar.

Befintliga grupp- och servicebostäder kommer under planperioden behöva ses över, byggas om och renoveras då många lokaler togs som i bruk under 80- och 90-talet är slitna och inte längre fullt funktionella.

I grupp- och servicebostäderna bor nu fler personer i arbetsför ålder som inte har arbete och inte heller deltar i daglig verksamhet. Det är otydligt vem som har ansvaret att motivera och stödja den enskilde att närma sig arbetsmarknaden genom att ta kontakt med arbetsförmedling eller att söka insatsen daglig verksamhet och välja en utförare som kan erbjuda en väg ut i

arbete. För att fler personer med funktionsnedsättning ska kunna komma ut i arbete krävs att staden och förvaltningen som arbetsgivare arbetar aktivt med frågan på övergripande nivåer och att staden aktivt lyfter frågan i samverkan med näringslivet.

Antalet personer i stadsdelsområdet som beviljas daglig verksamhet har ökat successivt. Ökningen beror delvis på att fler personer får neuropsykiatriska diagnoser. Efterfrågan på verksamheter som är lika ett vanligt arbete eller förlagda på en reguljär arbetsplats eller som kan leda till praktik eller anställning på den öppna arbetsmarknaden är stor. Denna efterfrågan förväntas kvarstå. Trots den ökande efterfrågan finns det en risk för överetablering av dagliga verksamheter. Förvaltningen driver 12 dagliga verksamheter i egen regi. Verksamheterna har en stor spännvidd vad gäller inriktningar och målgrupper. Verksamheterna behöver ständigt utvecklas för att vara attraktiva för nya deltagare. Särskilt viktigt är att kunna erbjuda en sammanhållen väg mot arbetsmarknaden.

Corona-pandemin har och har haft en stark påverkan på verksamheterna. Mycket av det planerade utvecklingsarbetet har fått stå tillbaka under 2020 då allt fokus har legat på att säkra rutiner för smittskydd, bevaka tillgång till skyddsutrustning och bemanning. Under våren 2020 tog staden ett plötsligt, snabbt beslut att stänga stadens dagliga verksamheter. Stängningen fick negativa konsekvenser för många deltagare som inte fullt ut kunde uppvägas med andra kompensatoriska insatser. Under senare delen av 2020 och början av 2021 har inriktningen ändrats till att i större utsträckning fokusera på riskbedömningar som visat på behov av omställningar av arbetssätt och anpassningar av verksamheterna. Detta har inneburit mindre negativa konsekvenser för brukare samtidigt som man har kunnat driva verksamheten på ett smittsäkert sätt. Samarbetet med LSS-hälsan är och har varit av stor betydelse. Under planperioden kommer den utveckling av metoder och arbetssätt i verksamheterna som fått stå tillbaka under pandemin att återupptas.

Under 2020 har det varit mycket svårt att göra tillförlitliga ekonomiska prognoser för verksamheterna då det varit oklart vilken ekonomisk kompensation för pandemirelaterade kostnader som förvaltningen skulle erhålla från staten.

Under de närmaste åren kommer flera gruppboheter/serviceboheter att öppnas i stadsdelsområdet och inom staden vilket innebär att rekryteringsläget stramas åt rörande kvalificerad personal. Ett titelbyte från vårdare till stödassistent möjliggör att yrket höjs i status och underlättar därmed för kommande rekryteringsbehov. Många relativt nyanlända går in i vård- och omsorgsyrkena. En utmaning är att säkra tillräcklig språklig kompetens.

Sjukfrånvaron varierar starkt mellan olika verksamheter och har under 2020 och början av 2021 varit starkt påverkad av Corona-pandemin. En viktig faktor att beakta är att i vissa verksamheter är medelåldern hög och de anställda har arbetat hela sitt yrkesliv inom vård och omsorg. Detta så väl som den psykosociala arbetsmiljön som sjukfrånvaron.

Förvaltningens verksamheter har hyst en stark förhoppning om att moderniseringen av sociala system skulle leda fram till att dokumentationen blir mer tillgänglig för brukare och klienter, att verksamhetssystemen blir mer användarvänliga och kopplade till bemanningssystemen samt att möjligheterna att få ut underlag för uppföljningar förbättras. När nu moderniseringen av sociala system får en annan inriktning vill förvaltningen betona vikten av att ovanstående målsättningar fortsätter att vara prioriterade i utvecklingen.

Inom verksamhetsområdet har man påbörjat att säkra verksamheterna ur ett jämställdhetsperspektiv. Exempel på detta är att beviljade insatser granskas ur ett

genusperspektiv. Detta arbete ska vidareutvecklas i myndighetsutövningen men också i utförarverksamheterna. Jämställdhetsperspektivet är lyft som ett område i den reviderade handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation och kommer under planperioden särskilt att uppmärksammas utifrån detta.

Ekonomiska utmaningar inom verksamhetsområdet berör främst personlig assistans, kostnader vid nybygge eller renovering av grupp- och servicebostäder samt risker för överetablering av dagliga verksamheter. Avtalet för turbundna resor är kostnadsdrivande och medför ökade kostnader för förvaltningen.

Prioriteringar

- Driva moderna och attraktiva verksamheter i egen regi av god kvalitet.
- Starta nya verksamheter på områden där det är lämpligt och där det finns efterfrågan.
- Utveckla handläggningen och insatserna inom funktionshinderområdet så att brukarnas egenmakt stärks.
- Förvaltningen stödjer den verksamhetskultur inom utförarverksamheterna inom funktionshinderområdet som uppmuntrar innovationer och nytänkande. Brukarens självständighet och oberoende är i fokus för kvalitetsutvecklingen.
- Utveckla digitalisering och användandet av digitala verktyg för att höja kvaliteten och stödja brukarna i att använda den digitala tekniken.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Omvärldsfaktorer, utveckling och analys

Under planperioden kommer en ny och omarbetad socialtjänstlag troligen att träda i kraft. En förändring som troligen kommer att innebära behov av anpassningar och omprioriteringar i nämndens verksamheter är möjligheten för kommunerna att erbjuda vissa insatser utan föregående utredning och bedömning. Om detta får genomslag i staden är det tänkbart att efterfrågan på insatser kommer att vara hög i stadsdelsområdet. Det är mycket troligt att socioekonomiskt gynnad och resursstark befolkning generellt är mer benägen att efterfråga insatser än socialt utsatta och mindre resursstarka grupper. Lagförslaget innebär att socialtjänstens fokus på vissa utpekade målgrupper delvis suddas ut till förmån för ett förstärkt fokus på den enskildes individuella behov. Detta kommer troligen att bli en utmaning i en organisation som i dag är uppbyggd strikt utifrån olika definierade målgrupper.

Under Corona-pandemin har individ- och familjeomsorgens arbetssätt förändrats. Det har varit nödvändigt att i så stor utsträckning som möjligt ställa om så att medarbetare inom myndighetsutövning kan arbeta på distans och minimera antalet fysiska möten med klienter och samverkanspartners. Det är fortfarande oklart hur detta har påverkat kvaliteten i utredningar och bedömningar och hur berörda klienter uppfattar att de påverkar deras möjlighet till delaktighet och inflytande. Det har varit svårt att genomföra samverkansmöten digitalt med region Stockholms verksamheter då det i dag saknas tillgång till en digital plattform som tillgodoser det högt ställda kraven på informationssäkerhet. Det är av största vikt att staden centralt i samverkan med regionen tar fram dessa verktyg.

Den tidigare stora rörligheten inom yrkesgrupperna socialsekreterare och chefer främst inom myndighetsutövningen har bromsats något och det är lättare att rekrytera. Dock är trenden i samhället i stort är en ökad rörlighet på arbetsmarknaden där arbetstagare stannar kortare tid

på samma arbetsplats. Kompetenskraven för socialsekreterare och chefer inom individ- och familjeomsorgen höga och det tar relativt lång tid innan man tillgodogör sig den erfarenhet som krävs för att kunna utföra arbetet. Detta har inneburit att vikten av god och effektiv introduktion, tydliga rutiner och tätt stöd från arbetsledning har ökat. Dessa behov bedöms kvarstå under planperioden.

Förvaltningens verksamheter har hyst en stark förhoppning om att moderniseringen av sociala system skulle leda fram till att dokumentationen blir mer tillgänglig för brukare och klienter, att verksamhetssystemen blir mer användarvänliga och att möjligheterna att få ut underlag för uppföljningar förbättras. När nu moderniseringen av sociala system får en annan inriktning vill förvaltningen betona vikten av att ovanstående mål fortsätter att vara prioriterade i utvecklingen.

Barn och unga

Under planperioden ökar befolkningen i stadsdelsområdet och den största ökningen sker i åldersgruppen ungdomar 16-19 år. Sedan många år ökar antalet barn- och ungdomsanmälningar i staden. Det är troligt att tillströmningen av nya ärenden till barn- och ungdom kommer att ligga på en fortsatt hög nivå. Under Corona-pandemin har det noterats en ökad tillströmning av anmälningar som rör barn utsatta för våld i hemmet eller som har bevittnat våld i hemmet. Verksamhetsområdet har sedan länge stora ekonomiska utmaningar främst rörande att kostnader för placeringar. Förvaltningen utvecklar intensivinsatser i egen regi med syfte att kunna undvika eller förkorta placeringar i HVB. Denna utveckling kommer att behöva fortgå under planperioden.

Skolsociala team riktade mot barn och unga med frånvaroproblematik i årskurs 4-9, bemannade med skolsociologer är en resurskrävande del av de serviceinsatser som ges inom öppenvården för barn, unga och deras familjer. Insatsen kommer troligen att ställa krav på omprioriteringar i verksamheten. Organiseringen och bemanningen av skolsociala team i stadsdelsområdet är komplicerad då det för närvarande finns 21 kommunala skolor och 16 fristående skolor som har årskurs 4-9.

Hos befolkningen finns en stark efterfrågan på de föräldrastödsprogram som i staden ska erbjudas till alla föräldrar. I takt med att staden erbjuder allt fler program ökar utmaningen för förvaltningen att bemanna och tillhandahålla dessa i tillräcklig omfattning och samtidigt tillgodose behovet av omfattande och intensiva biståndsbedömda insatser.

Inom området familjerätt kommer införandet av digital handläggning av förenklade faderskaps/föräldraskapsärenden att innebära en minskad ärendebelastning. Förvaltningen har uppmärksammat behov av att säkra likställigheten i staden när det gäller umgängesstöd. I dagsläget är det mycket olika vad man erbjuds beroende på var man bor.

Vuxna missbruk

De personer som är föremål för utredningar och insatser har ofta komplex problematik och såväl utrednings- som förändringsprocessen tar ofta lång tid. Klienter med komplexa behov på grund av samsjuklighet i missbruk och psykisk ohälsa samt hemlöshet ökar. Under 2020 och inledningen av 2021 har en ökning av LVM-anmälningar noterats. Det lokala samarbetet med psykiatri och beroendevården behöver utvecklas så att den regionala samverkansöverenskommelsen kan förverkligas. Verksamhetsområdet har sedan flera år stora ekonomiska utmaningar främst beroende på LVM-insatser och långa boendetider i stödboenden.

Socialpsykiatri

En stor del av den klientgrupp som varit aktuell inom socialpsykiatri sedan psykiatrireformen genomfördes i Stockholm 1996 var födda på 40- och 50-talen. Detta ställer idag krav på kunskaper om åldrande och åldrandets sjukdomar inom socialpsykiatriens utförarverksamheter och lokaler som är tillgänglighetsanpassade för en åldrande målgrupp. Tillströmningen av personer som ansöker om socialpsykiatriska insatser är ofta unga i åldern 20-30 år med psykisk störning/neuropsykiatriska diagnoser, bostadsproblem och inte sällan ett missbruk. Förvaltningen håller på att modernisera verksamheterna för att tillgodose de ungas behov och för att möta kraven från den nya lagen som gäller vid utskrivning från slutenvård. Detta arbete kommer att fortgå under planperioden.

Staden har upphandlat boenden för personer i målgruppen vilket kommer att innebära en kostnadsökning för förvaltningen. Förvaltningen har sett över träfflokalsverksamheten och sysselsättningsverksamheten och kommer under den kommande planperioden behöva se över boendeplaceringar inom ramavtal. Det är av största vikt att stadens egna boenden i socialförvaltningens och SHIS regi utvecklas i kvalitet för att möta målgruppens komplexa behov.

Nyanlända

I stadsdelsområdet sker inflyttning i av staden uppförda modulhus. De som flyttar in är i stor utsträckning barnfamiljer och många är kvotflyktingar. Staden erbjuder tillfälliga boendelösningar och de kontrakt som skrivs från 2021 ger en maximal boendetid om två år. Förvaltningen kommer under planperioden att behöva fokusera samhällsvägledning, introduktionsförskola och riktade sociala insatser till de boende med målet att familjernas etablering i samhället påskyndas så att de inom en tvåårsperiod är rustade att själva tillgodose sina behov av egen bostad och ordnad försörjning. Att vidareutveckla intern samverkan och samverkan med civilsamhälle och näringsliv är nödvändigt. Parallellt med inflyttning i modulhusen sker en omfattande utflyttning från SHIS:s anläggningar och socialförvaltningens boenden. Tillsammans med SHIS pågår ett strukturerat samarbete som främst riktas mot barnfamiljerna i målgruppen. Verktygen är bostadsvägledning men behovet av grundläggande motivationsarbete och konkret stöd i bostadssökande är stort. Omfattningen av utflyttningen kombinerat med begränsade personella resurser medför en risk att familjer kommer att vända sig till socialtjänsten med behov av akut boende. Detta innebär en stor risk för ökade kostnader för ekonomiskt bistånd.

Hemlöshet

Efterfrågan på insatser med boendelösningar är fortfarande stor inom alla individ- och familjeomsorgens verksamhetsområden. Att motverka vräkningar och att aktivt erbjuda budget- och skuldrådgivning till personer i hemlöshet eller personer som riskerar att förlora sin bostad är av stor vikt. Funktionen bolots för främst barnfamiljer utgör ett gott komplement. Kostnaden för långvariga placeringar av vuxna hemlösa i stödboenden är hög och tar resurser i anspråk som behöver riktas mot behandlingsinsatser för vuxna missbrukare. Förvaltningen kommer att fortsätta att utveckla arbetet med att ge stöd till personer i tillfälliga boendelösningar.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Under 2018 startade Hägersten-Liljeholmens, Skärholmens och Älvsjöes SDF ett gemensamt Relationsvåldscentrum. Samtidigt gjordes en överenskommelse om att även samgå om myndighetsutövningen och placeringar i skyddat boende. Förändringen har inneburit ökad tillgänglighet och förbättrad kvalitet på insatser. Förvaltningen bedömer att det tillgängliga Relationsvåldscentrum som arbetar utåtriktat och uppsökande kommer att attrahera fler våldsutsatta och fler våldsutövare. Mörkertalet för våld i nära relationer kommer att minska. Detta medför ökande kostnader för personal, för öppna insatser och för placeringar i skyddat boende. Budgeten för våld i nära relation ligger inom anslaget för individ- och familjeomsorg och en kostnadsökning här kommer att minska möjligheten att ge stöd och skydd till barn, unga och deras familjer och insatser för vuxna missbrukare. Detta är olyckligt och bör lösas genom att anslaget ökas och att det särskiljs inom anslaget till individ- och familjeomsorg.

Prioriteringar

- Anpassa kostnaden för individ- och familjeomsorgens insatser till given budgetram med bibehållen och ökad kvalitet.
- Utveckla den systematiska uppföljningen av insatser inom individ- och familjeomsorgen i syfte att säkerställa att insatserna motsvarar behoven samt ger önskat resultat.
- Vidareutveckla arbetet med förebyggande och tidiga insatser till barn och ungdomar i samverkan med skola, förskola, fritid och polis.
- Motverka kriminalitet hos barn, unga och unga vuxna.
- Bostadsvägledning för nyanlända.
- Fortsätta utvecklingen av arbetet riktat mot hemlöshet.
- Verka för fungerande samverkan med Region Stockholm för vuxna och unga vuxna med psykisk ohälsa och/eller missbruk.
- Utveckla och modernisera insatserna för socialpsykiatrins brukare.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Omvärldsfaktorer, utveckling och analys

Utbyggnadstakten fortsätter vara relativt hög i stadsdelsområdet. Cirka 5 000 bostäder planeras bli färdigställda under tidsperioden 2022-2024. Många större exploateringsprojekt ligger i sin linda och det är svårt i dagsläget att avgöra om de kommer att läggas på is eller fortsätta i planerad takt. Detta försvårar stadsdelsnämndens prognosarbete.

Pandemin har inneburit att fler invånare vistats i sin närmiljö på fritiden och fler har upptäckt nya aktivitetsmöjligheter och besöksmål i vårt stadsdelsområde. När pandemin är över kommer invånarna troligen att bli mer rörliga igen, men möjligheten finns också att fler har hittat sina lokala smultronställen som de fortsätter att besöka.

Stadsdelsområdets befolkningsökning fortsätter enligt prognosen över en överskådlig framtid. Befolkningsökningen kan kopplas till de stadsbyggnadsprojekt som genomförs i stadsdelsområdet. Men den har inte längre den tydliga babyboom-trend som funnits tidigare, utan sett på kort sikt, perioden 2022-2024, är de grupper som ökar mest är äldre tonåringar och personer i åldern 80-89 år. Gruppen små barn ökar också men inte lika mycket. Större stadsutvecklingsprojekt i redan förhållandevis tätbebyggda stadsdelar medför större krav på

tillgång till parker i området. Det finns tendenser att inflyttningen till Stockholms stad i stort börjar mattas av och till och med ser ett visst nettoutflytt av befolkningen. Om detta är början på en längre trend eller ett hack i statistiken går inte att konstatera ännu. Det skulle i så fall innebära ett minskande behov av förskoleplatser, LSS-bostäder etc.

Efter att stadsdelsnämnden under flera år belyst vikten av större förskolegårdar till nyproducerade förskolor, har resultat börjat synas i nya detaljplaner och exploateringar. Många förskolor och skolor, framför allt friskolor, har dock fortfarande små eller mycket små gårdar, vilket innebär att barngrupper i större utsträckning vistas i parkerna.

Både befolkningsökningen, exploateringen av grönytor, små skolgårdar och nu senast pandemin, har lett till fler besökare i befintliga parker och naturområden, vilket innebär att stadsdelsnämndens kostnader för både drift och underhåll stadigt ökar. Den utvecklingen bedömer nämnden kommer att fortsätta, även efter pandemin. Även de nyanlagda parker som stadsdelsnämnden tar över från exploateringsnämnden innebär högre driftskostnader.

Parkbesökarna blir inte bara fler, utan önskemålen om anläggningar ökar också, exempelvis utegym eller hundrastgårdar. Det är svårt att hitta plats för alla anläggningar och de genererar även drift- och underhållskostnader.

Vanliga önskemål gäller även toaletter i parker, samt bastu vid stränder. Stadsdelsnämnden anser att det behöver klargöras vilken nämnd som har ansvar för dessa frågor och hur de ska finansieras, då detta inte är tydligt idag.

Nämnden kan konstatera att det har blivit svårare att få de sökta investeringsmedlen att räcka, eftersom dessa entreprenader har stigit kraftigt i pris de senaste åren. Projekten tvingas minska i omfattning, eller pågå över längre tid, eller fyllas på med de investeringsmedel som fördelas enligt stadsmiljönyckeln. Nämnden ser därför över möjligheten att söka även externa medel, i enlighet med riktlinjerna i budget.

Naturreservat Älvsjöskogen fortsätter att utvecklas i syfte att öka den biologiska mångfalden och samtidigt öka tillgängligheten för besökare. Detta kan innebära konflikter och överträdelser av reservatsbestämmelserna, till exempel gällande eldning och nedskräpning. Nämnden tycker att det skulle vara intressant att undersöka möjligheten att inrätta stadsgemensamma naturvårdsvakter för stadens naturreservat, såsom finns på Järvafältet och i flera andra kommuner. Dessa kan ge service och informera besökarna om gällande regler, samt sköta renhållning och visst underhåll.

De senaste årens trygghetsinsatser har handlat om bland annat ökad belysning samt röjning av sly. De åtgärderna kan hamna i konflikt med målet om ökad biologisk mångfald. Insekter och fladdermöss har behov av mörka områden, och i buskagen är det många djur och insekter som hittar föda och skydd. Stadsdelsnämnden anser att det behövs dels en grundligare analys av vilka åtgärder i stadsmiljön som har effekter på tryggheten, dels en avvägning mot andra mål.

Prioriteringar

Trygghetsarbetet i parker prioriteras och utgörs främst av situationell brottsprevention, i form av trygghetsinvesteringar. Det handlar om bättre belysning, bättre sikt och nya parkfunktioner som befolkar parkmiljöer som upplevs otrygga.

Platssamverkan fortsätter att prioriteras i Älvsjö/Solberga, Västertorp/Fruängen och Liljeholmen. Där samarbetar förvaltningen med polis, näringsliv och civilsamhälle.

Inom klimatarbetet prioriteras energieffektiviseringar genom åtgärder på belysning och vitvaror. Det ger både minskade utsläpp och lägre kostnader. Inom parkskötseln betonas utvecklingen av den biologiska mångfalden i stadsdelsområdets parker och naturområden.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Omvärldsfaktorer, analys och utveckling

Andelen personer som uppbär ekonomiskt bistånd i förhållande till stadsdelsområdets befolkning har under de gångna åren legat på en relativt jämn nivå men har under 2019 och 2020 ökat. Antalet hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd bedöms öka under planperioden. Ökningen bedöms utgöras av nya arbetslösa och av nyanlända som lämnat etableringen. Om arbetsmarknaden inte återhämtar sig riskerar de hushåll som tillkommit under pandemin ett fortsatt och långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Förvaltningen följer utvecklingen noga.

Personer med långvarigt ekonomiskt bistånd har ökat de senaste åren. Förvaltningens bedömning är att gruppen bidragstagare som står långt från arbetsmarknaden och som riskerar långvarigt bidragsbehov inte kommer att minska under planperioden. Förvaltningen behöver således fortsättningsvis erbjuda insatser som syftar till att den enskilde närmar sig arbetsmarknaden alternativt ges stöd för att beviljas sjukersättning.

Metodutveckling och samverkan med myndigheter, näringsliv och civilsamhälle fortgår för att motverka långvarigt bidragstagande hos grupper som står långt från arbetsmarknaden.

Det finns en risk att de nyanlända som ännu inte har ordnat egen försörjning och som kommer att lämna de tillfälliga boendelösningar som erbjuds i stadens mottagande av nyanlända kommer att få kortare eller längre behov av akut bistånd till tak över huvudet. Detta innebär en påtaglig risk för ökade kostnader för ekonomiskt bistånd.

Staden utvecklar nya sociala system för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten. I samband med detta är det av största vikt att systemen utvecklas så att det också är möjligt att ta ut underlag för resultatrapporter och underlag för ekonomiskt prognosarbete med uppgifter om verksamhet, ekonomi och personal. Att automatisera handläggning är en möjlighet som är intressant att pröva.

Prioriteringar

- Motverka långvarigt bidragsberoende för de nya hushåll som aktualiserats på grund av pandemins konsekvenser på arbetsmarknaden.
- Öka andelen personer som hittar annan försörjning än ekonomiskt bistånd.
- Intensifiera samverkan med Jobbtorg Stockholm och START.
- Motverka att nyanlända blir beroende av ekonomiskt bistånd.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Omvärldsfaktorer, analys och utveckling

En stor andel av de som får ekonomiskt bistånd har arbetshinder som gör att de har stora svårigheter att ta sig ut på arbetsmarknaden. Nämnden fortsätter därför att stödja den enskilde i att undanröja arbetshinder och hitta egen försörjning.

Förvaltningen har haft svårt att uppnå satta mål rörande Stockholmsjobb både vad gäller att anställa personer och att tillhanda hålla arbetsplatser i de egna verksamheterna. Under

planperioden kommer förvaltningen att prioritera frågan och implementera förvaltningsövergripande arbetssätt som gynnar Stockholmsjobb.

Personer som erbjuds Offentligt Skyddad Anställning (OSA) har behov av att öka sin anställningsbarhet. Detta kommer att ske genom insatser från Jobbtorg och Arbetsförmedlingen under anställningstiden. På sikt förväntas detta öka omsättningen på OSA-platserna samt minska risken för återgång till arbetslöshet.

Arbetsmarknadsförvaltningens START och Jobbtorgens inriktning och insatser förändras och i takt med detta anpassas förvaltningens egna arbetsmarknadsinsatser för att fokusera på de målgrupper som inte får stöd på annat sätt.

Prioriteringar

- Anpassa verksamheten utifrån de behov som finns hos de personer som uppbär ekonomiskt bistånd och som inte ingår i Jobbtorgets eller START:s målgrupper.
- Samordna och se över arbetet med Stockholmsjobb och andra typer av lönebidragsanställningar i syfte lyfta och säkra målstyrningen.
- Utveckla samverkan med näringslivet kring nyanländas etablering på arbetsmarknaden.

2.9 Övrigt

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Budgetramarna för 2022 och 2023 är antagna av kommunfullmäktige i samband med beslutet om budget 2021. Planerna grundar sig på de prestationer som var aktuella våren 2020. Utöver tilldelad budget beräknas nämnden ha omslutningsförändringar om ca 400 mnkr per år under planperioden.

3.1 Drift

Förvaltningen förutser inga större ekonomiska avvikelser i förhållande till den plan som kommunfullmäktige beslutat om i budget 2021. Nämndens tilldelades i budget 2021 en nettodriftbudget om 2 773,4 mnkr. Detta innebär en årlig kostnadsökning om nästan 28 mnkr för varje procentenhet som priser och löner ökar. De närmaste åren kommer sannolikt rent ekonomiskt präglas av den pågående pandemin och ekonomiska effekter av den. För år 2021 kompenserar staten kommuner och regioner för minskade skatteintäkter med generella statsbidrag. Vilket i sin tur påverkat förvaltningens budgettilldelning. I och med detta ser förvaltningen en ekonomisk osäkerhet med utmaningar de närmaste åren. Hur budgettilldelning kommer att utvecklas är utanför förvaltningens rådighet. Förvaltningen fortsätter arbeta med att anpassa lokaler och verksamheterna utifrån efterfrågan, behov och förändringar i de ekonomiska förutsättningarna för att nå och bibehålla en budget i balans.

Inom **Individ- och familjeomsorg** ser förvaltningen en utmaning i att komma till rätta med de underskott som finns inom barn och ungdom och vuxen/missbruk. Verksamhetsområdet barn och ungdom får nya uppdrag som till exempel krav på att bemanna skolsociala team, förstärka det uppsökande arbetet med socialsekreterare och erbjuda föräldrastödsprogram till alla föräldrar som efterfrågar det. Dessa är uppdrag som måste finansieras inom anslaget vilket ytterligare förstärker utmaningen och ställer krav på strikta prioriteringar. Förvaltningen

arbetar med att utveckla samverkan internt och externt och arbetar med placeringskedjan för att erbjuda rätt insatser. Genom tidiga insatser kan även vissa placeringar förebyggas. Det finns tendenser under pandemin som tyder på en ökning i antalet personer som efterfrågar stöd och insatser utifrån våld i nära relationer och anmälningarna rörande barn som utsatts för våld eller bevittnat våld ökar. Om dessa tendenser utvecklas till en varaktig trend även efter pandemin är svårt att bedöma men det finns risk för ökade kostnader för både handläggning och insatser.

Inom **stöd och service till personer med funktionsnedsättning** finns utmaningen i att verksamhetens arbete och insatsen ska rymmas inom tilldelad budget. Bland annat är kostnaderna för turbundna resor höga. Resorna belastar idag det fasta anslaget trots att de alltid är kopplade till nivåbedömda LSS-insatser. De fördelningsnycklar som gäller det fasta anslaget inom verksamhetsområdet bygger på fyra faktorer som grundar sig på beslut av Försäkringskassan eller Region Stockholm. Dessa faktorer speglar inte de faktiska kostnaderna. Staden bör därför ta fram fördelningsnycklar som på ett bättre sätt tar hänsyn till faktiska förhållanden. Assistansverksamheten som har ekonomiska utmaningar som till stora delar är av strukturell natur och därmed svåra att påverka. Det finns en risk att dagliga verksamheter i egen regi inte klarar att attrahera nya deltagare i konkurrensen med privata utförare vilket kan leda till ekonomiska underskott och behov av betydande omstruktureringar.

Förvaltningen bedömer att det finns möjligheter till effektivisering och kostnadsbesparing med ökad samordning i staden. Exempelvis efterfrågas en centralt placerad funktion i staden för stöd till stadsdelsförvaltningarna vid förhandling av vårdplatser inom ramen för socialtjänstens uppdrag med mervärde sänkta kostnader till samma kvalitet för brukarna.

Nyetableteringar inom **förskoleverksamheten** innebär att hyresnivåerna ökar. Kommunfullmäktiges budgetmedel för att kompensera förskolor med hög hyra fortsätter justeras ner de kommande åren. Förvaltningen ser en utmaning i att förändringen innebär att vissa delar av hyreskostnaden för nyetabletrade förskolor inte kompenseras på samma sätt som tidigare. Även investeringarna och därmed kapitalkostnaderna inom förskolan kommer att öka till följd av att nya lokaler tas i bruk. Förvaltningen arbetar med att effektivisera lokalanvändningen för att möta effekterna av detta.

Inom **äldreomsorgen** är tomgångskostnaderna för lediga lägenheter på vård- och omsorgsboenden samt servicehus en stor utmaning. För att möta dagens och framtidens behov ser stadsdelsnämnden över befintliga lokaler med moderniserings- och omställningsbehov.

3.2 Investeringar

Periodens parkinvesteringar kommer att inriktas på upprustningar av Kerstin Hesselgrens park/Vippan i Fruängen, Långbroparken och dess lekplats, parken Herrbacken/Storhagen i Herrängen, samt Lugnets plaskdamm i Västertorp. De nycklade medlen för mindre parkinvesteringar kommer bland annat att användas för att genomföra medborgarförslag och åtgärder i enlighet med parkplanen.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

Nämnden beräknar inte ha några betydande projekt som inte är investeringar under planperioden.

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Inledning

Hägersten-Älvsjös stadsdelsnämnd arbetar strukturerat med att säkerställa att verksamheterna kan bedrivas enligt plan med en tillräcklig mängd lokaler på kort och lång sikt. Nämnden effektiviserar sitt lokalbestånd genom en årlig översyn av lokaler med verksamhetsanpassningsbehov och underhållsbehov för att strategiskt kunna förändra lokalbeståndet.

Lokalförsörjningen är tillfredsställande i Hägersten-Älvsjös stadsdelsområde och nämndens behov av lokaler bedöms kunna tillfredsställas under kommande period. Nämnden fortlöper med att identifiera viktiga planeringsprocesser samt förtydliga roller och ansvar för att effektivisera lokalplaneringen. Hägersten-Älvsjö har under en längre period varit ett expansivt område med en omfattande nybyggnation av bostäder vilket ställer krav på en bra planering.

Nämnden följer nybyggnationskonjunkturen extra vaksamt då nybyggnationstakten ständigt förändras i stadsdelsområdet. Enligt Swecos antagande om färdigställda bostäder beräknas ca 9 900 nya bostäder färdigställas t.o.m. 2029. Bostadsutvecklingen medför en befolkningsökning om drygt 25 800 personer i området t.o.m. 2029, det är en utvecklingstakt som är bland de högsta av Stockholms stadsstadsdelsområden. Av nämndens befolkningsökning utgörs knappt 3 100 människor av barn i förskoleålder.

4.2 Pedagogisk verksamhet

4.2.1 Nuläge 31 januari 2021

I nuläget är 5 996 barn inskrivna i kommunal förskoleverksamhet och 1 663 barn inskrivna i enskilt drivna förskolor. Bedömd kapacitet i kommunal regi är 6 412 platser och bedömd kapacitet i enskild regi är 1 819 platser, vilket ger ett totalt överskott om 572 platser i både kommunal regi och enskild regi. Förvaltningen ser gärna ett överskott eftersom säsongsvariationen är hög. År 2020 hade förvaltningen som högst 6 340 barn inskriva och som lägst 5 756 barn, vilket medför en säsongsvariation om 584 platser. Enligt förvaltningens köprognos för perioden februari till juli står 310 garantibarn i kö. Förvaltningen följer utvecklingen för att optimera antalet platser i kommunal regi och strävar efter att underlätta för nyetablering i enskild regi enligt budget 2021.

Förskolekapacitet, antal platser per stadsdel.

STADSDEL	Kapacitet i enskild regi	Kapacitet i kommunens regi	Inskrivna enskild regi	Inskrivna kommunens regi	Differens
Gröndal	24	531	23	500	32
Liljeholmen	96	1 252	95	1 211	42
Aspudden	216	428	173	440	31
Midsommarkransen	51	731	51	660	71
Västberga	187	345	157	272	103
Hägersten	226	440	177	409	80
Hägerstensåsen	158	363	147	307	67
Mälarhöjden	0	232	-	223	9
Västertorp	18	284	19	277	6
Fruängen	116	413	116	362	51
Herrängen	93	19	93	19	0
Långbro	408	108	405	105	6
Örby Slott	0	110	-	110	0
Liseberg	0	92	-	93	-1
Älvsjö	140	144	135	145	4
Långsjö	0	282	-	296	-14
Solberga	86	638	72	567	85
Totalt	1 819	6 412	1 663	5 996	572

Av nämndes 84 förskolor är 13 förskolor mindre enheter med en till två avdelningar. Förvaltningen planerar att kartlägga alla förskolors underhållsbehov under 2021. Förvaltningsområdets inskrivningsgrad ligger på 98,8 % i Älvsjö samt 97,1 % i Hägersten-Liljeholmen, inskrivningsgraden gäller barn två till fem år.

4.2.2 Planering av lokaler för år 2022-2031 (första planeringsperioden)

Lokalbehovet under den första planeringsperioden

Lokalförsörjningen i Hägersten Älvsjös stadsdelsområde är i balans under den första planeringsperioden. Under 2023 - 2025 minskar kapaciteten tillfälligt eftersom två förskolor i Fruängen planeras att byggas om. Förvaltningen har i samarbete med SISAB en plan för att utnyttja en tomt som är förberedd för att etablera tillfälliga paviljonger under perioden. Förvaltningen noterar i år färre antal inskrivna barn än tidigare prognoser. Det kortsiktiga behovet varierar, i vissa stadsdelar fortsätter behovet av förskoleplatser vara hög medan det i andra märks en betydlig minskning av antalet inskrivna barn. Det är i dagsläget svårt att bedöma om minskningen och variationerna kommer fortsätta eller återgå till tidigare års mönster med fler antal inskrivna barn. Förvaltningen följer köprognoser och befolkningsprognoser för att optimera försörjningen av förskolelokaler.

Prognos av behov och kapacitet av förskoleplatser.

Beskrivning	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Totalt bedömt behov av förskoleplatser	7 982	8 043	8 208	8 332	8 493	8 607	8 712	8 812	9 016	9 215
Total kapacitet av förskoleplatser	8 266	8 109	8 268	8 348	9 020	9 148	9 596	9 660	9 852	9 852
varav kapacitet i enskilt driven förskola	1 819	1 819	1 899	1 979	2 107	2 107	2 299	2 299	2 299	2 299
Differens	284	66	60	16	527	541	884	848	836	637

En fortsatt utveckling av lokalbeståndet i stadsdelsområdet är viktig för att kunna möta behovet av förskoleplatser då befolkningen fortsätter växa i hög takt. Nämndens bevakning av storleken på förskolegårdar har medfört att nytillkomna förskolor har större förskolegårdar. Förvaltningen noterar ett större intresse av att tillräckliga förskolegårdar säkerställs vid nya markanvisningar till bostadsutveckling.

Prognos över befolkningstillväxten, ålder ett till fem år.

Område	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
21101 - Aspudden	534	510	506	513	541	583	617	625	-	-
21102 - Gröndal	541	487	464	444	434	426	418	411	-	-
21103 - Hägersten	584	584	607	647	698	761	810	837	-	-
21105 - Hägerstensåsen	500	508	502	488	475	460	446	432	-	-
21106 - Liljeholmen	1479	1462	1516	1557	1596	1634	1665	1721	-	-
21107 - Midsommarkransen	736	800	815	839	875	881	884	891	-	-
21108 - Mälärhöjden	219	206	211	207	207	206	212	240	-	-
21109 - Västberga	536	618	670	702	723	715	715	713	-	-
21201 - Fruängen	659	659	652	630	610	589	570	551	-	-
21202 - Herrängen	210	197	191	187	186	185	186	186	-	-
21203 - Liseberg	64	64	119	125	131	136	137	136	-	-
21204 - Långbro	431	411	395	383	376	371	367	365	-	-
21205 - Långsjö	179	172	163	159	156	154	153	152	-	-
21206 - Solberga	1047	1107	1142	1202	1238	1272	1272	1252	-	-
21207 - Västertorp	503	509	502	499	492	485	476	468	-	-
21208 - Älvsjö	81	74	86	99	114	118	120	121	-	-
21209 - Örby Slott	122	122	120	113	110	107	148	198	-	-
TOTALT	8424	8489	8663	8794	8963	9084	9195	9300	9516	9726

Befolkningen i åldrarna ett till fem år ökar med ca 15,5 % under planperioden. Förvaltningens redovisning av behovet ovan baseras på en justerad inskrivningsgrad om 94,75 % av prognostiserad befolkning i åldrarna ett till fem år. Den justerade inskrivningsgraden ligger mellan inskrivningsgraden för två- till femåringar och total inskrivningsgrad i ålder ett till fem år.

Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

Stadsdelsnämndens förslag till hantera behovet av förskoleplatser den förstaplaneringsperioden redovisas i nedan tabell. Tabellen visar hur kapaciteten förändras i nämndens verksamheter. Förändringarna gällande avveckling av förskolelokaler består främst av lokaler med tidsbegränsat bygglov, undantagen gäller förskolorna Akleja, Trekanten och Örnen. Totalt avvecklas 42 avdelningar under perioden.

Av 19 planerade nybyggnationer i tabell nedan, hanterar Sisab sju fristående förskoleprojekt. Resterande projekt i tabell nedan, är pågående planer som förvaltningen driver ihop med byggaktör i samband med bostadsutveckling. Totalt planeras 107 nya förskoleavdelningar i stadsdelsområdet vilket ger ett nettotillskott om 59 avdelningar.

Fler detaljplaner diskuteras men har inte påbörjats ännu. Nämnden planerar för 1 avdelning förskoleplatser per 100 bostäder i pågående planarbeten som diskuteras i de stadsdelar där behovet ligger i balans. Nyckeltalet är framtaget från Swecos nybyggnationsmodell, där förvaltningen använt stadsdelsområdets befintliga fördelning av bebyggelse, lägenhetstyp och storlek.

Tabell över lokalförändringar.

Verksamhetens namn	Verksamhet	Åtgärd	År	Förändring antal avd.
Akleja	Förskola	Avveckling	2021	-1
Hanna Rydh permanent byggn.	Förskola	Avveckling	2021	-4
Trekanten	Förskola	Avveckling	2021	-2
Örnen	Förskola	Avveckling	2021	-3
Skatboet/Skattsedeln	Förskola	Nybyggnation	2021	4
Hasselbacken/Teatersällskapet	Förskola	Nybyggnation	2021	12
Hanna Rydhs paviljong	Förskola	Avveckling	2021	-2
Sylvester	Förskola	Avveckling	2021	-1
Pytsen paviljong	Förskola	Avveckling	2021	-2
Mellanberget	Förskola	Avveckling	2021	-8
Snabaelskon	Förskola	Nybyggnation	2022	4
Citrusgården	Förskola	Avveckling	2022	-1
Ellen Fries Paviljong	Förskola	Avveckling	2022	-1
Kabelverket	Förskola	Nybyggnation	2023	4
Citrusgården	Förskola	Avveckling	2023	-1
Mikrofonen	Förskola	Avveckling	2023	-6
Hanna Rydh	Förskola	Nybyggnation	2024	8
Packrummet	Förskola	Nybyggnation	2024	6
Ellen Fries permanent byggn.	Förskola	Avveckling	2025	-4
Pytsen	Förskola	Avveckling	2025	-3
Juveleraren	Förskola	Avveckling	2025	-3

Verksamhetens namn	Verksamhet	Åtgärd	År	Förändring antal avd.
Ellen Fries 2	Förskola	Nybyggnation	2026	8
Marievik 15 kv. 2	Förskola	Nybyggnation	2026	4
Pytsen 2	Förskola	Nybyggnation	2026	3
Mikrofonen 2	Förskola	Nybyggnation	2026	8
Viveln 2	Förskola	Nybyggnation	2026	6
Fader Bergström 1	Förskola	Nybyggnation	2027	4
Fader bergström 2	Förskola	Nybyggnation	2027	4
Kobran	Förskola	Nybyggnation	2028	6
Liljeholmens galleria	Förskola	Nybyggnation	2028	4
Marievik 15 kv. 3	Förskola	Nybyggnation	2028	4
Marievik 22	Förskola	Nybyggnation	2029	4
Årstabergsvägen	Förskola	Nybyggnation	2030	8
Totalt				59

4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden

Enligt Swecos befolkningsprognos ökar befolkningen under den andra planeringsperioden med 828 barn i åldrarna ett till fem år. Förvaltningen bedömer att en sådan befolkningstillväxt innebär ett behov av ytterligare 44 avdelningar.

Prognos av behov och kapacitet av förskoleplatser.

Beskrivning	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040
Totalt behov av förskoleplatser	9 415	9 543	9 656	9 752	9 846	9 935	10 024	10 111	10 199
Bedömd kapacitet, platser	9 852	9 852	9 980	10 108	10 172	10 300	10 428	10 428	10 556
varav kapacitet i enskilt driven förskola	2 363	2 363	2 427	2 427	2 427	2 491	2 491	2 491	2 491
Differens	437	309	324	356	326	365	404	317	357

Planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden

Nämnden planerar tillse att kapacitet av lokaler för pedagogisk verksamhet täcker behovet under den andra planperioden. Förvaltningen kan inte i nuläget specificera alla nödvändiga byggprojekt som kommer bli aktuella under den perioden. Exploateringen av mark för bostäder under planperioden kommer behöva tillse att nämndens behov av pedagogiska

lokaler tillgodoses. Behovet av att utöka kapaciteten med 44 avdelningar motsvarar mellan sju och 11 bostadsprojekt.

4.2.4 Enskilt driven förskola eller fristående skola

Nuläge 31 januari 2021

I Hägersten-Älvsjös stadsdelsområde drivs 33 förskolor i enskild regi. I nuläget är 1 663 barn inskrivna i förskoleverksamheter som drivs i enskild regi. Kapaciteten bedöms ligga på 1 819 förskoleplatser. Outnyttjad kapacitet förklaras av att förskolan Örbacken öppnat nyligen och inte nyttjar lokalen fullt ut ännu, förskolan har i nuläget 38 outnyttjade platser. Resterande överskottsplatser återfinns i Pysslingens förskola Typografen och förskolan Olympen. Dessa tre förskolor genererar överskott i Aspudden, Västberga och Hägersten som redovisas i tabell nedan.

Förskolekapacitet, antal platser per stadsdel.

STADSDEL	Kapacitet	Antal inskrivna barn	Differens
Gröndal	24	23	1
Liljeholmen	96	95	1
Aspudden	216	173	43
Midsommarkransen	51	51	0
Västberga	187	157	30
Hägersten	226	177	49
Hägerstensåsen	158	147	11
Mälarhöjden	0	-	-
Västertorp	18	19	-1
Fruängen	116	116	0
Herrängen	93	93	0
Långbro	408	405	3
Örby Slott	0	-	-
Liseberg	0	-	-
Älvsjö	140	135	5
Långsjö	0	-	-
Solberga	86	72	14
Totalt	1 819	1 663	156

Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola

Enligt förvaltningens sammanställning i tabellen nedan beräknas 32 nya förskoleavdelningar tillkomma i enskild regi fram t.o.m. 2031. Dessa projekt ligger i stadsdelarna Liljeholmen, Mälarhöjden och Västberga.

Förvaltningens bedömning av behovet av förskoleplatser i kommunal regi påverkas av utvecklingen av förskolor i enskild regi. Det finns en risk att utförare i enskild regi inte tar in barn i den utsträckning förvaltningen räknar med, vilket skapar osäkerheter i prognoserna.

Tabell av prognostiserade lokalförändringar i enskild regi.

Beteckning	Verksamhet	Åtgärd	År	Förändring antal avd.
Lignum	Förskola	Nybyggnation	2024	5
Viridum	Förskola	Nybyggnation	2025	5
Packrummet	Förskola	Nybyggnation	2026	8
Klubbacken	Förskola	Nybyggnation	2028	8
Silvergranen	Förskola	Nybyggnation	2028	6
Totalt				32

4.3 Annan kommunal verksamhet

4.3.1 Nuläge 31 januari 2021

I nuläget är lokalförsörjningen tillfredsställande i Hägersten-Älvsjöes stadsdelsområde och nämndens behov av lokaler till administration, inom individ- familjeomsorg samt övriga verksamheter är i balans. Förvaltningen har en årlig hyreskostnad om ca 36,1 msek för dessa lokaler.

4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

Förvaltningen mäter inte nämndens behov av lokaler för annan verksamhet efter särskilda nyckeltal. Det finns inte en direkt koppling mellan befolkningstillväxten och behovet av utrymme för annan kommunal verksamhet. Förvaltningen följer istället löpande behovet av lokaler och väger det mot kostnaden och deltar tidigt i stadsbyggnadsprocessen för att kunna påverka utbyggnadstakten av lokaler för andra kommunala verksamheter.

I ett övergripande perspektiv ser nämnden över möjligheter till att öka lokalers nyttjandegrad genom att samutnyttja lokaler i en högre utsträckning. På sikt behöver användandet av befintliga lokaler ses över i flera perspektiv. Flexibiliteten i nämndens alla lokaler behöver öka för att ge utrymme för konjunktursvängningar. Förvaltningens ambition är att nyttja lokaler så effektivt så möjligt.

Planerade lokalförändringar för år 2022-2031 (första planeringsperioden)

Nämnden har under en längre period utrett möjligheten att i samverkan med Region Stockholm öppna en ungdomsgård och ungdomsmottagning i Liljeholmen. Förhoppningen är att öppna verksamheterna hösten 2022.

Förvaltningen överlägger möjligheter att helt eller delvis lämna nedan verksamheters lokaler under planperioden:

- Tora 1
- Tora 2
- Gamla förvaltningskontoret i Älvsjö
- Hägergruppens sysselsättningsverksamhet
- Hövdingagården
- Lokal parkleken vippan
- Ungdomsmottagningen i Midsommarkransen
- Sannadals ungdomscafé

Delar av äldreförvaltningens verksamheter planerar etablera sig i Hägersten-Älvsjös gamla kontor på Älvsjö stationsgata. För närvarande planerar äldreförvaltningen projektet tillsammans med serviceförvaltningen.

Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden)

4.4 Övrigt

4.4.1 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Förvaltningens bedömning av hyreskostnadsutvecklingen för nämndens lokaler redovisas i tabell nedan. Bedömningen är en sammanvägning mellan befintliga hyreskostnader och planerad kommande utökad införhyrning samt planerad avveckling.

Prognos av hyreskostnadsutveckling den första planperioden (Mkr).

Verksamhet	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Total hyra för lokaler	163,4	159,8	159,4	165,0	161,4	177,1	184,3	188,6	190,8	195,1	198,3
-varav hyra för förskolelokaler	128,6	129,8	129,4	135,5	131,9	147,6	154,8	159,1	161,3	165,6	168,8

Prognosen påverkas i hög utsträckning av hur väl nämnden och staden som helhet underlättar för etablering av pedagogiska verksamheter i enskild regi. Hyresutvecklingen påverkas även av Fastighetsnämndens och Sisabs möjligheter till förvärva andelar i bostadsrättsföreningar och fastigheter eftersom nämndens hyresnivåer mot Fastighetsnämnden och Sisab är betydligt lägre än mot övriga fastighetsägare. Om nämnden i högre utsträckningen än tidigare kommer behöva införhyra objekt av andra fastighetsägare kommer hyresutvecklingen överstiga ovanstående prognos. Stadens strävan att hålla nere kapitalbildningen kan alltså komma påverka hyreskostnaderna för nämnden framöver.

4.4.2 Samverkan

Nämnden strävar efter en effektiv resursanvändning och därmed ett effektivt lokalutnyttjande genom samverkan mellan olika verksamheter inom nämnden samt med andra nämnder inom staden och med övriga myndigheter i Sverige.

Nämnden samverkar med Region Stockholm när det gäller ungdomsmottagningen i Midsommarkransen. Ytterligare ett steg mot ett utökat samutnyttjande av resurser genomförs när ungdomsgården och ungdomsmottagningen flyttar till Liljeholmen på fastigheten Lilla Katrineberg 2.

Ett annat gott exempel på samverkan är den socialpsykiatriska verksamheten Rondellen som samnyttjar sin lokal med Riksförbundet för social och mental hälsa. En dialog har även inletts med Äldreförvaltningen gällande samverkan av Älvsjös gamla förvaltningskontor. I dessa lokaler planeras en samverkan med bibliotek, ungdomsgård och medborgarkontor ihop med äldreförvaltningen.

Samverkan mellan olika nämnder sker inte alltid helt friktionsfritt eftersom varje nämnd har sitt ansvarsområde och behov. Arbetet skulle underlättas av tydligare riktlinjer kring ekonomiska kostnadsfördelningar vid samverkan mellan olika nämnder.

4.4.3 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år

En sammanställning av nämndens lokaler som kan sägas upp inom en 3-årsperiod är framtagen enligt stadsledningskontorets anvisningar. Sammanställningen redovisas i en förvaltningsintern uppföljning. Uppföljningen sker tertialvis genom rapportering till avdelningschefer och stadsdelsdirektör. Förvaltningen bevakar varje enskild införhyrning och har en tilltänkt strategi utifall en lokal sägs upp av hyresvärden. I händelse av en uppsägning utförs även en prövning av strategin och om hyresobjektet fortfarande är ändamålsenligt. Förvaltningen ser möjligheter att säkerställa en noggrannare uppföljning av att motparters avtalsskyldigheter efterlevs.

4.4.4 Särskild redovisning av vissa lokalprojekt

Stadsdelsnämnden har ingen särskild redovisning av något specifikt projekt.

5 Övriga redovisningar

Taxor och avgifter

Inga andra taxor eller avgifter planeras än de som har beslutats av kommunfullmäktige.

Gunilla Davidsson
stadsdelsdirektör

Alex Baena
avdelningschef för ekonomi och upphandling

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Davidsson, stadsdelsdirektör	2021-04-12
Alex Baena, avdelningschef	2021-04-12